

stereede her i Norden indtil Reformationens Tid, kunde den ikke undvære Latin, som var det aandelige Bindemiddel imellem den nordiske Menighed og Pavestolen i Rom; og jeg tror dog ikke, at nogle af de ærede Medlemmer, som have talt, hellere vilde have set, at vort Fædreland var blevet i Hedenskabets Bænker, end at det skulde gaa igjennem den katolske Skærmsild for at naa til det Protestantismens Paradis, hvori vi nu leve. De ærede Medlemmer maa dog erkjende, at, for at naa op til Frimentigheder, Præstelønningslove og Love om Valg af Præster, har det været nødvendigt at gaa igjennem Katholicismen og derved ogsaa at acceptere Latinen. Det er heller ikke Tilfældet, at Latinen i mindste Maade traadte fjendtligt op overfor Kæmpeviserne. Hvem er det, der har bevaret os Kæmpeviserne? Hvem er det, der har frelst dem ud af den Død, som de ellers ikke vilde have kunnet undgaa? Det er netop Folk, som have gennemgaaet den latinske Dannelse. Jeg skal ikke paany nævne Saxo. Men Karen Brahe var en af sin Tids bedste Latinere, og hun kunde dog skrive ret godt Dansk; jeg bemærker dette til det ærede Medlem for Aalborg Amts 1ste Valgkreds (Zachle). Peter Sny, Anders Sørensen Vedel og mangfoldige Andre vare stive Latinere, og virkede netop for Bevarelsen af de gamle nordiske Levninger, som uden dem maasse nu vilde være forsvundne. Nei, Latinen har aldrig i vort Fædreland været fjendtlig findet imod den nationale Udvikling. (Stemmer: ; So!) Nei aldrig, og allermindst paa den Tid, hvovom de Herrer tale. Kæmpeviserne alene vilde have været et ubeskriveligt fattigt Dannelseselement for det danske Folk, og dersom de havde staaet alene, saa tvivler jeg paa, at det danske Folk i dette Dieblis havde indtaget det aandelige Standpunkt, paa hvilket det til vor Stolthed nu staar. Det har sandelig maattet ty. til de almindelige europæiske Kilder for Kultur og Civilisation, og det har været henvist til at bygge paa den samme Grundvold som den, paa hvilken al anden Dannelse i Verden er bygget, som er nedarbet til os fra en anden Oldtid, men fra en Oldtid, som ikke levede eksklusiv i sig selv, som ikke gjemte sig enten mellem kolde Fjælde

eller paa en øde D, men som stod i uafsladelig Betydning med hele Verden, og som gav Impulsen til Alt, hvorefter Menneskeandten indtil vore Dage har levet. Det er heller ikke Tilfældet, at den danske Almue har et mere daabent Dre eller et mere villigt Hjerte for den Dannelse, som melder sig hos den i Oldnordisk Klædebon, end for den Dannelse, der kommer til den i den almindelige humane Skikkelse. Det er en fuldstændig Misforstaaelse. Taler man til en dansk Almuesmand uden Forberedelse om Thor og Freia, om Skuld og Urd, saa ser han ligesaa uvidende ud, som naar man taler til ham om Jupiter og Venus eller om Juno og Mars. Man skal være opdraget til at forstaa det ene saavel som til at forstaa det andet. Der er imidlertid foregaaet en stærk Opdragelse i Retning af at gjøre den danske Almue fortrolig med det Oldnordiske; og denne Opdragelse skyldes væsentligst Grundtvig. Jeg har i saa mange Henseender Anskuelser, der divergere fuldstændigt fra de grundtvigianske, at jeg ikke kan ønske her paa dette Sted at fordybe mig i andre Sider end den ene, som netop staar i Forbindelse med denne Sag, og naar jeg gjør dette, skal jeg gjøre det med al mulig Bestræbelse for ikke at saare nogen som helst Følelse ved mit Angreb; dette kan mulig være nødvendigt efter hvad der hændte ved 2den Behandling, hvor de Uttringer, hvormed jeg fremkom, havde vakt "Forargelse" hos det ærede Medlem ved Siden af mig (Bojsen), hvis egne Udtalelser om det nuværende Skolesystem, de Resultater, som det havde bragt, og om de klassiske Studier forresten langt fra bare Præget af nogen særlig Pietet eller Hensyntagen til dem, som mene anderledes end han. Jeg skal som sagt vogte mig for at bruge Udtryk, som kunde være saarende, medens jeg paa den anden Side ganske vist kommer til at angribe, hvad jeg anser for at være urigtigt. Den grundtvigske Retning begyndte at virke gennem det Religiøse, og det Religiøse var i den Grad Grundlaget, at den, som stod i Spidsen for denne Retning, kunde tage sine Tilhængere paa det Religiøse med til enhver som helst anden Side, hvor han ønskede at gaa. Det ærede Medlem for Middelfart (Müller) har gjentagne